

کورش احمدی

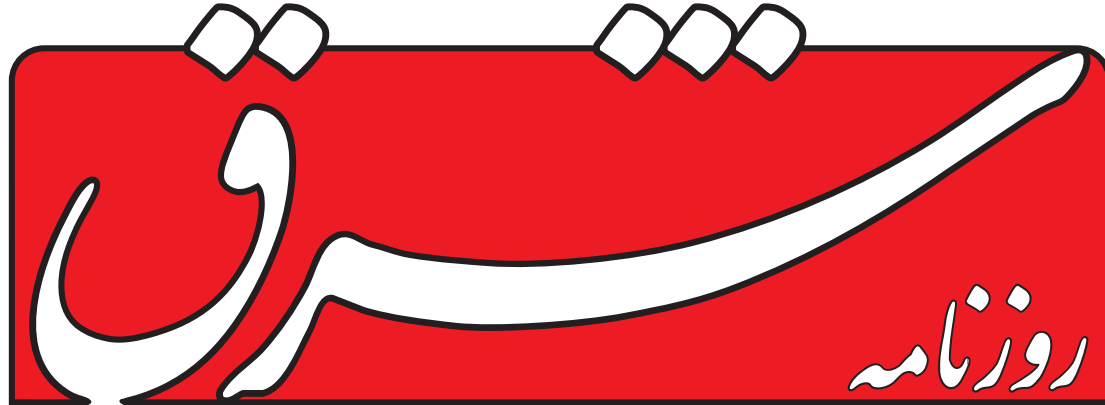
دیپلمات پیشین

مقامات آمریکایی و عربستانی این روزها از پیشرفت در جهت یک «معامله بزرگ» سخن می‌گویند که قرار است از جمله شامل ارائه تضمین‌های امنیتی و کمک به برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای عربستان و عادی‌سازی روابط عربستان و اسرائیل باشد. این روندی است که در واقع از زمان دولت ترامپ شروع شده و حداقل طی پنج ماه قبل از حمله ۷ اکتبر حماس در جریان بود و بعد از این حمله برای دو سه ماه به حال تعلیق درآمده بود. سخنگوی وزارت خارجه آمریکا پنجشنبه گذشته در اشاره به این «معامله بزرگ»، از یک بسته سیاستی برای عادی‌سازی روابط بین اسرائیل و عربستان خبر داد که یک بخش آن شامل چند توافق بین آمریکا و عربستان است. او تصریح کرد که در ارتباط با این بخش از بسته «ما خیلی به توافق نزدیک هستیم». او افزود: بخش دیگر این بسته شامل پیشنهادهایی در ارتباط با «راه‌حل دو کشوری و بازسازی، اداره و امنیت غزه» و «تضمین امنیتی برای اسرائیل» است. به گفته این سخنگو، بخش سوم مربوط به عادی‌سازی روابط عربستان و اسرائیل است. او گفت: «همه بخش‌های این بسته به هم وابسته‌اند و هیچ بخشی بدون دیگر بخش‌ها پیش نخواهد رفت». همچنین افزود: «عربستان برای نهایی‌شدن این بسته دو شرط دارد: ۱- آرامش در غزه ۲- ایجاد کشور مستقل فلسطین». سخنگوی مذکور «امنیت گسترده برای اسرائیل»، «انزوا ایران» و «تمرکز بر چالش‌های واقعی در غزه» را سه مزیت این بسته دانست. او گفت: ما و عربستان تأکید داریم که این یک بسته منسجم است و همه بخش‌های آن باید هم‌زمان عملی شود. اگرچه رسماً اطلاعاتی درباره جزئیات این «معامله بزرگ»، به‌ویژه بخش مربوط به پیمان امنیتی بین آمریکا و عربستان داده نشده، اما دیپلمات‌ها می‌گویند علاوه بر تضمین‌های امنیتی و همکاری هسته‌ای، انتقال سلاح‌ها و فناوری‌های پیشرفته‌تر از جمله هوش مصنوعی به عربستان، خودداری عربستان از خرید سلاح از چین و محدودیت سرمایه‌گذاری چین در عربستان نیز مورد بحث است. انعقاد یک پیمان نظامی بین دو کشور برای تسهیل ریاض به عادی‌سازی روابط با اسرائیل حداقل از اردیبهشت ۱۴۰۲ بین عربستان و آمریکا مورد بحث بوده و ربطی به جنگ غزه و تحولات بعدی ندارد. در آن زمان در رسانه‌های آمریکا از پیمان نظامی آمریکا با زاین و کره جنوبی به عنوان الگویی محتمل برای پیمان نظامی بین عربستان و آمریکا صحبت می‌شد. در چارچوب آن دو پیمان نظامی آمریکا اکنون ۵۵ هزار و ۲۹ هزار سرباز به ترتیب در زاین و کره دارد. شمار نظامیان آمریکایی در عربستان اکنون حدود دوهزار و ۷۰۰ نفر است. اما نهایی شدن این بسته، موکول به آتش‌بس پایدار در غزه و موافقت اسرائیل با تشکیل کشور فلسطینی خواهد بود که شاید با توجه به تزلزل در کابینه افراتی اسرائیل سخت‌ترین بخش کار باشد؛ هرچند که برخی از طیف‌های کمتر افراتی گفته‌اند که در صورت خروج افراتیون از ائتلاف اسرائیلی حاضرند جای آنها را پر کنند و مانع از سقوط کابینه شوند. موافقت اسرائیل برای تصویب پیمان امنیتی و همکاری هسته‌ای بین آمریکا و عربستان که باید با رای مثبت دوسوم اعضای سنای آمریکا انجام شود، ضروری است. البته تصویب تضمین‌های امنیتی و همکاری هسته‌ای آمریکا با عربستان در نگره حتی با پیوستن اسرائیل به «معامله بزرگ» نیز ممکن است دشوار باشد. دولت بایدن در آستانه انتخابات به این «معامله بزرگ» نیاز دارد و این کار باید قبل از اوج گرفتن مبارزات انتخاباتی یعنی تا قبل از سپتامبر نهایی شود. در تحلیل این روند توجه به سه نکته ضروری است...

قرن بیستم که با انقلاب بلشویکی در روسیه آغاز شد و هنوز به نیمه نرسیده، دولت‌های فاشیستی و سوسیالیست - کمونیستی قدرتمندی در غرب به قدرت نشسته بودند، با تفوق دموکراسی لیبرالی در اروپا به پایان رسید. حرکت اروپا به سوی دموکراسی که با پوچ‌شدن آرمان‌های سوسیالیسم و استبداد خفقان‌آور بلوک شوروی به آرامی اما پیوسته ادامه داشت، در دو دهه پایانی قرن چنان شتابی گرفت که تا سال ۱۹۹۵ نه‌تنها اروپای شرقی و مرکزی؛ بلکه دیکتاتوری‌های مستحکم آفریقا و آمریکای لاتین نیز به نظام‌هایی دموکراتیک تغییر یافته بودند. دموکراسی نه‌تنها بر نظام‌های سیاسی جهان حاکم می‌شد؛ بلکه نزد افکار عمومی جهان به‌عنوان غایتی ایدئال و آرمانی برای حکومت‌داری درآمده بود. موج هژمونی دموکراسی جهان شورانگیز بود که صاحب‌نظرانی مانند هانتینگتون و فوکویاما با نظریه‌پردازی‌های آزرآزمایی از پایان تاریخ سخن گفتند.

دموکراسی غرب که می‌رفت تنها شکل حکمرانی در پایان تاریخ باشد، به طرز حیرت‌آوری خیلی زود رو به افول نهاد. در آستانه دهه دوم قرن بیست‌ویکم با وجود خیز برخی از کشورهای خاورمیانه و شاخ آفریقا با ظهور جنبش‌های آزادی‌خواهی و «بهار عربی»، نشانه‌هایی از افول دموکراسی لیبرالی غرب به چشم می‌خورد؛ در حرکت پیش‌رونده دموکراسی در جهان آنچه از نظر هیجان‌زده اندیشمندان سمبانت به آن، پنهان ماند، سرشت غیرلیبرالی دموکراسی‌های نوظهور بود که تحیف از محتوای آزادی‌خواهی، به پوسته صندوق رای و نظام انتخاباتی بسنده می‌کرد و از این‌رو سطحی و متزلزل بود.

در سوی دیگر، دموکراسی‌های قدرتمند غربی نه‌تنها مورد تهدید قرار گرفته‌اند؛ بلکه به طور فزاینده‌ای تحلیل می‌روند؛ گسترش راست‌گرایی افراتی در زمینه هراس از مهاجران و افزایش محبوبیت سیاست‌مداران محافظه‌کار پوپولیست با الگوی ترامپسم که آشکارا هنجارهای حقوق بشری و ارزش‌های لیبرالیسم را نادیده می‌گیرند، چنان تنش‌های بنیادین درونی به وجود آورده که انسجام نظام‌های دموکراتیک حاکم بر کشورهای اروپایی را زیر سؤال برده است. این افول محدود به کیفیت لیبرالیسم در غرب نیست؛ بلکه جایگاه اروپا و آمریکا در راهبری به سوی جهانی دموکراتیک‌تر را هم

روزنامه

سه شنبه ۱۸ اردیبهشت ۱۴۰۳
۲۸ شوال ۱۴۴۵
۷ می ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۸۲۷
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

در «شرق» امروز می‌خوانید: اما و اگرهای لایحه حفاظت از داده‌های شخصی • تقریباً نیمی از پناهندگان المپیک، ایرانی هستند • تردید در سلامت آب‌های معدنی!

بازرانی بعد از ۳ سال با سفر به تهران با رهبر انقلاب و مقامات عالی جمهوری اسلامی ایران دیدار کرد

سفر صلح اقلیم در تهران

گزارش تشریحی را در صفحه ۳ بخوانید

«شرق» از سفر مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و دیدارش با مقامات ایران گزارش می‌دهد

از مذاکره در تهران تا احیای برجام در واشنگتن

این گزارش را در صفحه ۳ بخوانید/ عکس: سپهرنگار

یادداشت

رستاخیز استبدادگرایی در نظم نوین جهانی

پریسا کدیور

دکترای جامعه‌شناسی سیاسی

متأثر کرده است. افزون بر اینها، قدرت فزاینده اقتصادی و به‌تازگی نظامی، چین، سیاست‌تهدامی روسیه برای احیای جایگاه خویش به‌عنوان ابرقدرت و شکل‌گیری دولت‌هایی که حوزه نفوذ منطقه‌ای دارند؛ از جمله در خاورمیانه، موجب مرکززدایی جهانی از غرب شده است. این در حالی است که غرب از نقشی حیاتی که هانتینگتون در کتاب «موج سوم» برای خضمی و اقدامات دموکراسی‌های قدرتمند در برابر حکومت‌های مستبد برای توسعه دموکراسی در جهان قائل شده بود، عقب مانده است؛ زیرا رهبران اروپایی نه مانند چند دهه قبل باور و پایبندی به ارزش‌های لیبرالیسم دارند و نه مانند هم‌تایان خود در دوران جنگ جهانی دوم، درباره منافع حیاتی اروپا اجماع نظر یافته‌اند. رویکرد ضعیف اتحادیه اروپا در قبال تهاجم روسیه به اوکراین که ناشی از ملاحظات اقتصادی رهبران غربی و توجه آنها به دغدغه‌های رای‌دهندگان‌شان و فقدان جسارت و شجاعت اقدام نظامی ناتو است، انحطاط «نظم جهانی لیبرال» را نمایان کرد؛ انحطاطی که با خروج خفت‌بار ارتش آمریکا از افغانستان و واگذاری قدرت به طالبان و مداخلات غرب با حکومت‌های مستبد خاورمیانه رقم خورده بود.

هنوز ۴۰ سال از پیش‌بینی ذوق‌زده نخبگان طرفدار لیبرالیسم، که حرکت به سمت دموکراسی را مسیری بی‌بازگشت می‌پنداشتند، گذشته که جهان پا به دورانی جدیدی می‌گذارد که در آن، نهاد‌های مقوم دموکراسی از هویت افتاده‌اند و «رستاخیز استبدادگرایی» در شکل و شمایل نوینی ظهور یافته است.

تقابل جدیدی در حال شکل‌گیری است که دیگر بن‌مایه‌های ایدئولوژیک

قرن بیستم را ندارد و صرفاً اتحاد حکومت‌های تمامیت‌خواه با یکدیگر در برابر هژمونی دموکراسی غرب است. آنچه اعضای این قطب را دور هم گرد آورده، اراده‌شان به حکمرانی غیردموکراتیک است؛ اما صورت استبداد به تمامیت‌خواهی نرم تغییر یافته و مستبدان جدید آشکارا به حفظ مشروعیت جهانی خود اهمیت می‌دهند.

روند فعلی به سوی نظم جهانی جدیدی می‌رود که چندقطبی است؛ زیرا غرب و آمریکا درگیر چنددستگی داخلی خویش و به واسطه فشار افکار عمومی‌شان و خواست‌های رای‌دهندگان طبقه متوسط تمایل کمتری به ایفای نقش آقای دنیا دارند. بنا بر این رویکرد و با محدودکردن منافع خویش، هم به لحاظ نفوذ ژئوپلیتیکی تحلیل رفته‌اند و هم اراده و انسجام برای رویارویی با قطب‌های جدید را از دست داده‌اند.

در نظم جدید جهانی به نظر می‌آید قطب‌های شکل‌گرفته هیچ‌کدام تمایلی به تسلط جهانی ندارند - به‌ویژه از نوع نظامی‌اش - و به نفوذ سیاسی و اقتصادی منطقه‌ای بسنده کرده‌اند؛ اما در این میان چین جاه‌طلبی اقتصادی مقهورکننده‌ای دارد. نکته حائز توجه آن است که با وجود افول امپریالیسم سیاسی و اقتصادی اروپا و آمریکا، امپریالیسم فرهنگی غرب کماکان بی‌رقیب هم‌تراز مانده است و جانشینی برای ارزش‌های جهان‌شمول دموکراسی و آزادی‌خواهی وجود ندارد؛ زیرا قطب حکومت‌های خودکامه ناکام از تقابل هنجاری با این ارزش‌های جهانی، بر تمامیت‌خواهی خویش نقاب دموکراتیک می‌زند.

بقای فرهنگ دموکراسی و لیبرالیسم (به معنای آزادی‌خواهی‌اش)، در فقدان رهبران قاطعی که متولی ترویج آن در جهان باشند، تنها از آن رو است که «دموکراسی» و «آزادی» و «نیاز و خواست بشری هستند و در سمت اخلاقی داستان قرار دارند؛ بنابراین اگرچه جهان در دورانی به سر می‌برد که واقعیت‌های جاری‌اش نظریه‌پردازان سیاسی را به چشم‌انداز آینده بدین‌گونه کرده است؛ اما به تعبیر آنتونیو گرامشی باید در اراده خوش بین بود؛ چراکه اگر هیچ آرمانی برای بشر باقی نماند، «باستانی‌ترین آرمانی که از ابتدای تاریخ دلیل اصلی وجود سیاست بوده است، آرمان‌گرایی آزادی در برابر استبداد است» (هانا آرنت، در باب انقلاب، ۱۹۶۳).

رهبر انقلاب در دیدار مسئولان و کارگزاران حج و جمعی از زائران بیت‌الله الحرام تأکید کردند:

حج امسال
حج برائت است

۲

برگزیده‌ها

باطل السحرزندان

گفت‌وگوی احمد غلامی با اکبر معصوم‌بیگی و حسین فرستخواه درباره نجف دریابندری

۶

افغانستان و کشورهای عربی با بازگرداندن پروژه ترانس افغان به تکاپو افتادند

خط‌ونشان ریلی
برای چابهار

۴

گفت‌وگو با بزرگمهر حسین‌پور
به مناسبت روز جهانی کاریکاتور

برای نسل قبل که هنوز
اسیر فوتوشاپ است
متأسفم

۱۱

تلاش برای زدودن غبار
از تاریخ اسلام

به یاد دکتر صادق آینه‌وند

۱۲

یادداشت

واقع‌گرای خواهیم
پیش‌بینی پذیر شویم!؟

حسین حقگو

کارشناس اقتصادی

هر آنچه سخت و استوار است، دود می‌شود
و به هوا می‌رود. (والتر بنیامین)

پیش‌بینی ناپذیری و بی‌ثباتی مهم‌ترین مشکل اقتصاد ایران است؛ مشکلی که برآمده از نبود انعطاف سیاست‌گذار و صلب و سخت و ثابت‌ماندن در مقابل ضرورت تغییر است. در واقع سیاست‌گذار به جای آنکه ثبات را در آینه انعطاف ببیند، به دنبال تثبیت از طریق مقاومت در برابر تغییر است.

طبق یک نظرسنجی که به‌تازگی منتشر شده، «نیود ثبات سیاسی و اقتصادی» مهم‌ترین نگرانی مدیران بنگاه‌های اقتصادی است (سهم ۶۷ درصدی). مشکلات مهم دیگری مانند «کمبود نقدینگی» (۴۶ درصد)، «کمبود نیروی انسانی متخصص» (۳۴ درصد) و «نیود ثبات در قوانین و مقررات دولتی» (۳۲ درصد) در ردیف بعدی

نگرانی‌های فعالان اقتصادی قرار دارند. (دنیای اقتصاد - ۱۴۰۳/۰۲/۰۵).

۵
صفحه
ادامه‌از

شروع دوره از نیمه خرداد ماه

مدرسه کاربردی هنر و علوم ارتباطات «روزنامه شرق»

دومین دوره آموزشی خود را برگزار می‌کند

- مروری بر اندیشه‌ها و نظریات اقتصادی برای روزنامه نگاران و پژوهشگران اقتصادی | سعید لیلیاز
- اقتصاد رسانه | حجت میرزایی
- خلاقیت و نوشتن از خیابان (روایت‌هایی که در کف خیابان شکل می‌گیرند) | علی دهقان
- واکاوی موازین قانونی فعالیت‌های مطبوعاتی | مهدی صاحبی پسندیده
- کمی گفتگو درباره جامعه ترسان‌کبی گفتگو | شهاب الدین طباطبایی
- آموزش عکاسی پایه | مهرداد شیخانی
- تولید محتوای مولتی مدیا در رسانه و شبکه‌های اجتماعی | سینا رحیم‌پور
- رسانه و جنسیت | شهرزاد همتی
- گرافیک مطبوعات | حسین توکلی

برای ثبت‌نام و کسب اطلاع در مورد کلاس‌ها به شماره زیر در واتساپ پیام دهید ۰۹۱۰۲۰۴۳۹۲۴